

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

w sprawie z wniosku P. R.
przy uczestnictwie T. S.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 lipca 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy i uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej
z dnia 27 października 2015 r., sygn. akt II Ca 256/15,

- 1) odrzuca obie skargi kasacyjne;**
- 2) stwierdza, że wnioskodawca i uczestniczka postępowania ponoszą koszty związane ze swym udziałem w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej na skutek rozpoznania apelacji obu stron w sprawie z wniosku P. R. z udziałem T. S. o podział majątku wspólnego zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w Żywcu z dnia 15 grudnia 2014 r.:

- w punkcie III i dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestniczki postępowania w ten sposób, że przyznał na wyłączną własność uczestniczki działki nr ewid. [...] i [...] szczegółowo opisane w punkcie II podpunkt 1 postanowienia oraz nakłady szczegółowo opisane

w punkcie II podpunkt 3 postanowienia, zaś na wyłączną własność wnioskodawcy przyznał ruchomości szczegółowo opisane w punkcie II podpunkt 2 postanowienia, zasądzając od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy tytułem spłaty z podziału majątku wspólnego kwotę 257 177,50 zł płatną w terminie 6 miesięcy od dnia prawomocności orzeczenia, to jest do dnia 27 kwietnia 2016 r. z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności (pkt 1);

- w punkcie V i dokonał zniesienia współwłasności pomiędzy wnioskodawcą i uczestniczką postępowania w ten sposób, że przyznał na wyłączną własność uczestniczki nakłady szczegółowo opisane w punkcie IV postanowienia, zaś w wyniku rozliczenia tych nakładów oraz rozliczenia ustanowionego na rzecz wnioskodawcy prawa dożywotniego użytkowania nieruchomości objętej Kw [...] Sądu Rejonowego w Żywcu zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwotę 142 185 zł płatną w terminie 6 miesięcy od dnia prawomocności orzeczenia to jest do dnia 27 kwietnia 2016 r., z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności (pkt 2)

- w punkcie VI przez jego uchylenie (pkt 3);

- oddalił dalej idącą apelację wnioskodawcy i uczestniczki (pkt 4);

- nakazał pobrać od wnioskodawcy na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej kwotę 48,78 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa w postępowaniu apelacyjnym (pkt 5) oraz orzekł, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania apelacyjnego związane z jego udziałem w tym postępowaniu (pkt 6).

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargi kasacyjne wnieśli wnioskodawca i uczestniczka postępowania.

Wnioskodawca zaskarżył je w części, tj. w następującym zakresie: 1) punktu 1 w części, w której to Sąd dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestniczki w ten sposób, że przyznał na wyłączną własność uczestniczki działki o nr ewid. [...] i [...] szczegółowo opisane w punkcie II podpunkt 1 postanowienia z dnia 15 grudnia 2014 r. - sygn. akt I Ns 1216/18 (tj. działki o nr ewid. [...] i [...]),

położone w Ż. o łącznej wartości 42.400 zł) oraz nakłady szczegółowo opisane w punkcie II podpunkt 3 w/w postanowienia (tj. nakłady na majątek osobisty uczestniczki, stanowiący nieruchomość położoną w Ż. objętą księgą wieczystą na [...] Sądu Rejonowego w Żywcu o łącznej wartości 497.400 zł), a także zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy tytułem spłaty z podziału majątku wspólnego jedynie kwotę 257.127,50 zł płatną w terminie 6 miesięcy od dnia prawomocności to jest od dnia 27 kwietnia 2016 r. z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności, podczas gdy skarżącemu należy się całość poniesionych przez niego z majątku osobistego nakładów na majątek osobisty uczestniczki, a także majątek wspólny stron - czyli w podwójnej niż zasądzona wysokość (tj. w kwocie 514.255 zł); 2) punktu 4 zaskarżonego postanowienia w części, w której oddalono dalej idącą apelację wnioskodawcy, podczas gdy zasługiwała ona na uwzględnienie w całości. Wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej w całości oraz postanowienia Sądu Rejonowego w Żywcu z dnia 15 grudnia 2014 r. - również w całości, zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego w ten sposób, że zasądza się na rzecz skarżącego koszty postępowania według norm przepisanych. Jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazano kwotę 514 255 zł.

Natomiast uczestniczka postępowania zaskarżyła postanowienie (błędnie określając je jako wyrok) w części, w której Sąd nie rozstrzyga o żądaniu rozwiązania użytkowania wieczystego oraz o żądaniu rozliczenia korzystania przez wnioskodawcę z rzeczy wspólnej z wyłączeniem uczestniczki, a także w zakresie rozkładu ciężaru dowodu pomiędzy uczestnikami. Uczestniczka wniosła o uchylenie postanowienia Sądu odwoławczego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazała kwotę 822 251 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. - który poprzez art. 13 § 2 k.p.c. ma także odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym - skarga kasacyjna

powinna zawierać: 1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części; 2) przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie; 3) wniosek o uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. Jak stanowi art. 398⁴ § 2 k.p.c., oprócz wymagań przewidzianych w § 1, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Ponadto, według art. 398⁴ § 3 k.p.c., skarga kasacyjna powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a w sprawach o prawa majątkowe powinna zawierać również oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia. Do skargi kasacyjnej dołącza się także dwa jej odpisy przeznaczone do akt Sądu Najwyższego oraz dla Prokuratora Generalnego, chyba że sam wniósł skargę.

Elementy wymienione w art. 398⁴ § 1 k.p.c. zaliczane są do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Ze względu na konstrukcyjny charakter tych wymagań, braki w tym zakresie nie podlegają usunięciu w trybie przewidzianym w art. 398⁶ § 1 k.p.c., który ma zastosowanie jedynie wobec braków skargi kasacyjnej wymienionych w art. 398⁴ § 2 i 3 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2015 r., III CSK 399/14, nie publ.). W szczególności w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że niepowołanie w skardze kasacyjnej zakresu zaskarżenia (art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c.) stanowi usterkę konstrukcyjną niepodlegającą usunięciu w postępowaniu naprawczym i skutkuje odrzuceniem pozwu. Taki sam skutek pociąga za sobą niewypełnienie obowiązku wskazania we wniosku o uchylenie orzeczenia zakresu tego żądania (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2000 r., II CKN 711/00, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 151, z dnia 8 maja 2008 r., V CZ 26/08, nie publ., z dnia 19 marca 2009 r., II UZ 9/09, OSNP 2010, nr 21-22, poz. 276, z dnia 23 sierpnia 2012 r., III CSK 161/12, nie publ., z dnia 11 stycznia 2013 r., III CZ 52/13, BSN 2013, nr 12, poz. 19 oraz z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 427/14, nie publ.). Określenie w skardze kasacyjnej zakresu zaskarżonego orzeczenia oraz oznaczenia zakresu żądanego uchylenia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia ma istotne znaczenie nie tylko z tej przyczyny, że stanowi element konstrukcyjny skargi kasacyjnej, ale także dlatego, że te elementy skargi kasacyjnej wyznaczają granice zaskarżenia, w ramach których Sąd Najwyższy, zgodnie

z art. 398¹³ § 1 k.p.c., może rozpoznać skargę kasacyjną. Niezaskarżona część orzeczenia nie może być więc przedmiotem kontroli kasacyjnej (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., II CZ 43/16, nie publ.). W razie zaskarżenia orzeczenia w części, spełnienie wymagania skargi kasacyjnej określonego w art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga precyzyjnego wskazania zakresu zaskarżenia, w szczególności przez odniesienie zakresu zaskarżenia do konkretnych jednostek redakcyjnych orzeczenia sądu drugiej instancji oraz zawartych w nim rozstrzygnięć. Odpowiednio z tak określonym zakresem zaskarżenia powinien być skorelowany wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia, który także powinien oznaczać zakres żądanego uchylenia i zmiany (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.). Nie spełnia tych wymagań skarga kasacyjna uczestniczki postępowania, w której bez odniesienia się do poszczególnych jednostek redakcyjnych zaskarżonego postanowienia oraz zawartych w nim rozstrzygnięć wskazano, że zaskarżone jest postanowienie Sądu drugiej instancji „w części, w której Sąd nie rozstrzyga o żądaniu rozwiązania użytkownika wieczystego oraz o żądaniu rozliczenia korzystania przez wnioskodawcę z rzeczy wspólnej z wyłączeniem uczestniczki, a także w zakresie rozkładu ciężaru dowodu pomiędzy uczestnikami”. Za pomocą tak nieprecyzyjnego określenia nie sposób określić, w której części postanowienie Sądu Okręgowego zostało zaskarżone i w konsekwencji, w jakiej części powinno być ono uchylone, skoro także wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia nawiązuje do tak nieprecyzyjnie wskazanego zakresu zaskarżenia. Należy mieć także na uwadze, że o ile Sąd drugiej instancji nie orzekł o jakimś roszczeniu, to nie można wnieść środka zaskarżenia, w tym skargi kasacyjnej, od nieistniejącego orzeczenia, gdyż w takim przypadku strona może domagać się uzupełnienia orzeczenia, które nie rozstrzyga o wszystkich zgłoszonych żądaniach. Skarga kasacyjna wniesiona od nieistniejącego orzeczenia także podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Natomiast w skardze kasacyjnej wnioskodawcy w sposób precyzyjny określono zakres zaskarżenia postanowienia Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej. Jednakże z zakresem zaskarżenia nie jest zgodny wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia, gdyż dotyczy on uchylenia go w całości. Z tym ostatnim wnioskiem nie koresponduje przy tym wskazana w skardze kasacyjnej wartość

przedmiotu zaskarżenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna, w której zakres żadanego uchylenia lub uchylenia i zmiany nie odpowiada wskazanemu zakresowi zaskarżenia ani podanej wartości przedmiotu zaskarżenia, podlega odrzuceniu, jako niespełniająca warunków określonych w art. 398⁴ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c. (por. m.in. postanowienia z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CZ 16/01, nie publ., z dnia 12 października 2007 r., V CSK 309/07, OSNC-ZD 2008, nr 3, poz. 81, z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 64/13, nie publ., z dnia 24 kwietnia 2013 r., III CSK 77/13, nie publ., z dnia 2 kwietnia 2014 r., IV CZ 14/14, nie publ. oraz z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZ 54/14, nie publ.). Dodać należy, iż przedstawionej oceny nie zmienia to, że przedmiotem zaskarżenia było postanowienie wydane w sprawie o podział majątku, w stosunku do których przyjmuje się integralność zawartych w nim rozstrzygnięć. Po pierwsze, zasada integralności tych orzeczeń nie zwalnia strony od prawidłowego określenia zakresu zaskarżenia i zakresu żadanego uchylenia lub uchylenia i zmiany zaskarżonego orzeczenia. Po drugie, nie wszystkie rozstrzygnięcia, o których orzekają sądy w sprawach o podział, mają tego rodzaju charakter, że uchylenie lub zmiana jednego z nich oddziałuje na treść pozostałych rozstrzygnięć. Dotyczy to w szczególności żądań, o których sąd orzeka tylko na wniosek stron, co miało także miejsce w sprawie zakończonej postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną.

Z tych względów obie skargi kasacyjne zostały odrzucone na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 2 i art. 13 § 2 k.p.c. jako niespełniające warunków konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. O kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c.

jw